

ИСТОРИЯ

Публий Вентидий - пренебрегнатият римски герой

Автор: Владимир Попов

Човекът изградил една от най-блестящите военни кариери в историята на Римската република се казва Публий Вентидий. Въпреки че семейството му било бедно и неизвестно, достиженията му позволили да стане консул и той получил най-високи отличия на римската държава. Но за разлика от хвалебственията по адрес на Цезар, Помпей, Крас и Лукул, името му рядко се споменава в античните извори, а и сега. Плутарх пише за него като за “единствения човек, който някога е триумфирал над партите”. Сведения за живота му дават Авъл Гелий, Касий Дион и Апиан. Упоменат е и в животоописанията на Плутарх за Антоний, както и в „Стратегемите” на Фронтин. Публий Вентидий е роден вероятно през 91-90 г. пр. н. е. Аскулум. Почти нищо не се знае за неговият произход, детството и младостта му, и дори името му е предмет

на спор. Според Гелий и Фест, живяли няколко столетия след него, фамилията му е Бас, но съвременните изследователи отхвърлят това твърдение. По време на Съюзническата война през 89 г. пр. н. е. разбунтувалият се Аскулум е превзет от войските на римския генерал Помпей Страбон, а Вентидий и майка му попадат в плен и участват в триумфалното шествие през Рим. Според Гелий, младият Вентидий впоследствие е принуден да започне търговия с мулета, за да се изхранва. Плиний пише, че той постъпва в армията като обикновен войник и участ-

ва във войната срещу галите, започната от Цезар. В коментарите на Цезар липсват сведения за Вентидий, но явно е забелязан и оценен от великия пълководец, защото след като реорганизира Сената през 45 г. пр. н. е., бившият продавач на мулета е назначен на поста плебейски трибун. След Мартенските иди Вентидий започва да служи на Антоний, който го назначава за претор през 43 г. пр. н. е. В едно от писмата на Цицерон се споменава, че през тази година Вентидий действа в Пиценум, където набира войници за армията на Антоний /оттеглил се в Цисалпийска Галия след разрива му с Октавиан и Сената/. Той има три ветерански легиона и контролира Анкона, и превзема Римини, за да попречи на похода на републиканския генерал Панса. Но в битката при Мутина на 2-ри, април 43 г. пр. н.е. Антоний е разгромен. Вентидий решава да оттегли неговите войници на запад през Апенините и да се съедини с Антоний в Лигурия. В Рим сенаторите обявяват Вентидий и Антоний за врагове на отечеството и изпращат през месец май войска под командването на Лепид да ги разгроми. Лепид обаче се опасява от популярността на Антоний сред войниците си и не се решава да атакува. В крайна сметка войниците на Антоний и на Лепид се побратимяват и той преминава на страната на съратника на Цезар. В края на юли Полион и Планк също се присъединяват към коалицията с техните легиони, и тази значителна армия навлиза в Италия. Октавиан предава Сената и се среща с Антоний и Лепид край Бонония. След

два дни преговори, съдбата на Римската република е решена. Антоний, Октавиан и Лепид сключват т. нар. „втори триумвират”, поделят си властта и провинциите. Вентидий е възнаграден за своята вярна служба. По молба на Антоний той управлява като консул суфект /заместник на Август/ до края на 43 г. пр. н. е.

След победата на цезарианците при Филипи, между Антоний и Октавиан се разгаря т. нар. Перузинска война. По това време Вентидий е в Трансалпийска Галия, а Полион – в Цисалпийска Галия. През 42 г. пр. н. е. Луций Антоний /братът на Марк Антоний/ превзема Рим и бърза на север, да се съедини с тях. Самият Антоний обаче е на изток /където прекарва времето си с Клеопатра/ и Вентидий и Полион нямат конкретни указания как да действат. От хаотичното командване се възползва Салвидиен, пълководецът на Октавиан се завръща от Испания и затваря Луций Антоний в Перузия. На помощ на Салвидиен идва и Марк Агрипа с легионите си. Вентидий и Полион, поради разногласия, не се противопоставят по никакъв начин на Агрипа, първият остава в Римини, а вторият – в Равена. В това време трета армия, водена от Планк пристига на помощ на обсадения Луций Антоний. Но въпреки численото превъзходство, антонианците не се решават да предприемат деблокиране на обсадата, оставяйки защитниците ѝ на произвола на съдбата. През 40 г. пр. н. е. Антоний най-накрая пристига в Италия и се среща с Октавиан в Бриндизи. Мирът и статуквото са възстано-

вени и през 39 г. пр. н. е. Вентидий е изпратен на Изток като легат на Антоний, за да изгони партите, нахлули в провинция Азия. Нашествениците са подкрепени от републиканеца Квинт Лабиен /син на Тит Лабиен/, бил се на страната на Брут и Касий. През 40 г. пр.н.е., възползвайки се от войната в Италия, Квинт навлиза заедно с Пакор /синът на партския цар/ в Сирия и Мала Азия, разбива няколко римски отряди и заповядва да убият управителя на Сирия - Луций Децидий Сакса. Той даже започва да сече монети, на които се нарича *Imperator Parthicus* /'генерал на партите'/.

Вентидий пристига в Азия в началото на 39 г. пр. н. е. начело на 2 легиона и започва да набира голямо количество прашкари, които смята да протипостави на партските конни стрелци. С бързина и внезапност в Цезаров стил Вентидий напада отрядите на Лабиен още преди последният да е разбрал за неговото дебаркиране. Лабиен спешно се оттегля в Сирия, където получава подкрепления от партите. Решителната битка за Азия става по склоновете на планината Тавър. Римляните заемат хълмовете, а партските катафракти прибързано ги атакуват, уверени в победата си и дори необеденили се със силите на Лабиен. Вентидий изчаква катафрактите да се приближат достатъчно близо и след това нарежда на прашкарите да обстрелят противника с оловни топки. Интензивният огън обърква катафрактите, в това време легионите мятат пилумите си и контраатакуват надолу по склон, избивайки кавалерията. Малка част от

тях успява да се спаси. Лабиен е убит, докато се опитва да избяга в Киликия. След като урежда делата в Киликия, Вентидий се насочва към Сирия, където го чака нова партска армия под командването на генерал Фарнабат. Противникът този път е заел отбранителна позиция в т. нар. Амански проход. За да го подмами в равнината, Вентидий нарежда на помощника си Помпедий Сило с част от кавалерията да атакува позициите на партите. Партите се хващат на приманката и започват да преследват римската конница. В това време римската пехота и прашкарите ги атакуват от засада и ги обкръжават. В клането партските сили са напълно унищожени, загива и Фарнабат. При известието за това Пакор се оттегля обратно отвъд Ефрат, а Вентидий без съпротива си възвръща Сирия и Палестина. Според Касий Дион, еврейският цар Антигон /поддържан от партите/, уплашен за престола си, дава огромна сума на Вентидий. След това, Вентидий с легионите си се оттегля в Кападокия, където войската го провъзгласява за „император“ /победоносен пълководец/.

През пролетта на 38 г. пр. н. е., докато легионите на Вентидий са още в зимните си квартири, Пакор събира нова армия и отново нахлува в Сирия. В градовете на провинцията положението е неспокойно избухват народни вълнения и доста представители на римската власт са малтретирани и убити. За да избегне всеобщо въстание срещу Рим Вентидий трябва да действа с решително и бързо. За да забави противника си, той прибегва до нова

военна хитрост, влязла в историята. Според Дион и Фронтин, Вентидий знае, че принц Фарней от Кирестика /малко княжество в Северна Сирия/ е привиден съюзник на римляните и симпатизира на партите. С оглед на това той решава да изиграе предателя като му разкрива фалшивите си опасения, че ако партите форсират Ефрат при Кирестика, той няма да има достатъчно сили да им се противопостави. Подлъган от информатора си, Пакор решава да не форсира Ефрат при Зевгма /където е най-краткият път до Сирия/, а повежда войските си по обходния маршрут към Кирестика, като прекарва 40 дена в строене на мост над Ефрат. В това време Вентидий има достатъчно време да събере силите си и да укрепи лагера си на един хълм. След като партите преминават безпрепятствено реката, уверени в силите си, те атакуват римския лагер. Вентидий изчаква докато партите стигнат на 500 крачки от позициите му и след интензивен обстрел от прашкарите заповядва на легионите да атакуват противника. Катафрактите са изтласкани в подножието на хълма и въпреки че оказват ожесточена съпротива са унищожени. В мелето загива и Пакор. Щом разбира това, останалата част от войската на партите се разбягва. Така решителната победа на Вентидий е своеобразен реванш за Каре /където римската войска е разгромена на триумвирът Марк Лициний Крас – убит/. Битката е увековечена в „Fasti” на Овидий, в “Германия” на Тацит и от Велей Патеркул в неговата „История”. След победата Вентидий лесно поту-

шава бунтовете в Сирия, като изпраща главата на Пакор в размирните градове. Той подпомага с войска претендента за еврейския престол Ирод във войната му срещу Антигон. Също така предприема експедиция срещу Самосата, където местният владетел Антиох е дал убежище на разбитата армия на Пакор. Антиох предлага 1000 таланта, за да се откупи. Вентидий обаче започва обсадата, очаквайки пристигането на Антоний и неговото решение. Последният дебаркира в Сирия, но успехите на Вентидий го изпълват със завист и скоро победоносният генерал е отстранен от командването. Обсадата обаче е неуспешна и след преговори Антиох изплаща на Антоний само 300 таланта за компенсация.

В края на 38 г. пр. н. е. Вентидий се връща в Рим, за да отпразнува своя напълно заслужен триумф на 27 ноември. Няма други упоменания за съдбата му по-нататък освен факта, че е бил погребан с публични почести /вероятно малко след 38 г. пр. н. е./. Така победителят на партите не успява да види заключителния етап от борбата между от Октавиан и Антоний която завършва при Акциум през 31 г. пр. н.е.

Автор: Владимир Попов

Повече материали свързани с античността

<http://nauka.bg/forum/index.php?showforum=97>